

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИКИ СЕРЕДНЬОТЕРМІНОВОГО БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОГО НАДАННЯ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ ПОСЛУГ НАСЕЛЕННЮ

В умовах обмеженості бюджетних ресурсів держави постає потреба у вдосконаленні якості надання соціально-культурних послуг населенню, що залежить від побудови ефективної системи середньотермінового бюджетного планування. Незважаючи на те, що з метою найоптимальнішого та найефективнішого розподілу державних ресурсів здійснено важливі кроки щодо посилення наукової обґрунтованості згаданого планування у контексті впливу на соціальний розвиток, проте в умовах глобальної фінансової кризи існуючий механізм середньотермінового бюджетного планування не спроможний задовольнити постійно зростаючі потреби населення. Відтак особливої актуальності набуває питання об'єктивного визначення потреб суспільства у коштах на соціальні потреби.

Слід зазначити, що в зарубіжних країнах середньотермінове бюджетне планування є ефективним інструментом забезпечення виконання певних стратегічних завдань соціально-культурної політики. Досвід його використання країнами з розвиненою економікою свідчить про наступні переваги:

- дотримання послідовності, стабільності та результативності бюджетної політики при реалізації соціальних пріоритетів;
- оптимізація розподілу бюджетних ресурсів з урахуванням чітких довготермінових цілей в процесі фінансування суспільних послуг;
- підвищення результативності системи управління бюджетними видатками на соціально-культурні послуги;
- посилення відповідальності розпорядників бюджетних коштів за раціональне їх використання.

Практика планування видатків бюджету на соціально-культурні послуги в Україні свідчить про те, що середньотермінові прогностичні показники передусім відіграють роль довідкової інформації і не слугують підґрунтям для планування соціальних показників щорічного бюджету. Це спричинено недостатньою обґрунтованістю і точністю макроекономічного прогнозування, частими змінами бюджетного законодавства, закріпленими законодавчо соціальними гарантіями, котрі не забезпечені фінансовими ресурсами, залежністю видатків від структурних реформ, а також відсутністю науково обґрунтованої соціально-культурної стратегії, розробка якої дала б змогу пов'язати певні стратегічні пріоритети з очікуваними бюджетними ресурсами у короткотерміновому періоді та середньо- й довготерміновій перспективі. Тому для удосконалення середньотермінового бюджетного планування необхідно здійснити заходи, котрі дадуть змогу поєднати три складові побудови ефективної держави: соціальну захищеність громадян, інноваційно-інвестиційне зростання економіки та передбачуваність середньотермінової бюджетної політики [1, с. 3], зокрема:

- оцінити тенденції соціально-культурного розвитку держави за галузями: освіти, охорони здоров'я, соціального захисту і соціального забезпечення, культури й туризму та з'ясувати невирішені завдання, котрі є резервами подальшого суспільного розвитку. Відтак визначити соціально-культурні пріоритети;

- розробити середньотермінові програмні заходи за трьома напрямками сценарних прогнозів: песимістичним, базовим і оптимістичним, що обумовлено неможливістю спрогнозувати умови, котрі складуться в перспективі й виявити їх вплив на досягнення поставлених цілей;

- окреслити проблеми, що з високим ступенем ймовірності можуть виникнути внаслідок різних очікуваних перспектив макроекономічного розвитку впродовж середньотермінового періоду. Зокрема, визначальною є економічна взаємозалежність між процесами формування і використання бюджетних коштів та обсягами валового внутрішнього продукту як в цілому,

так і з його складовими залежно від соціального призначення бюджетних ресурсів. Окрім того, в умовах нестабільності розвитку економіки України при здійсненні планування видатків на соціально-культурні послуги необхідно враховувати показники, котрі характеризують динаміку і пропорції розвитку економіки, а саме: інфляції, обмінного курсу національної валюти, державного боргу та їхні зміни у прогнозованому періоді. Аналізуючи та прогнозуючи появу таких проблем, доцільно розробити комплекс заходів щодо коригування соціально-культурної політики держави;

- оцінити обсяг видатків у розрізі головних розпорядників бюджетних коштів за роками відповідного періоду. При недостатньому обсязі наявних коштів, варто здійснити пошук додаткових джерел їх залучення. Якщо це неможливо, слід ранжувати за ступенем важливості програмні заходи й обирати найважливіші для суспільного розвитку;

- розробити організаційний механізм реалізації програмних заходів з метою забезпечення прийняття оптимальних управлінських рішень, спрямованих на вирішення певних завдань за умови мінімізації сукупних ресурсів та досягнення головної мети програми. Перевагами такого механізму є те, що в його межах визначаються виконавці, котрі наділені відповідними повноваженнями та несуть відповідальність за кінцевий результат.

Послідовність розробки дій та реалізації середньотермінового бюджетного планування видатків на сферу соціально-культурних послуг дасть змогу забезпечити виконання основних функцій, а саме: визначення цілей соціально-культурної політики й забезпечення відкритості їх досягнення впродовж запланованого періоду, вибір раціональних шляхів фінансового забезпечення соціального розвитку, підвищення відповідальності головних розпорядників бюджетних коштів за раціональне використання бюджетних коштів тощо; а також визначити методологію коригування здійснених бюджетних прогнозів, оцінки стійкості і ризиків, прив'язки пріоритетів соціально-культурної політики з умовами їхньої реалізації, формування граничних обсягів витрат для головних розпорядників бюджетних коштів на

трирічний період. Водночас згадане планування є важливим інструментом управління бюджетними коштами, котрий сприятиме підвищенню ефективності прийняття фінансових рішень, відкритості процесу управління і прозорості прийняття рішень [2, с. 156].

Отже, підсумовуючи викладене, зазначимо, що без удосконалення методики бюджетного планування неможливо забезпечити належний рівень фінансування соціально-культурних послуг населенню. У зв'язку з цим виникає необхідність у науковому обґрунтуванні методології довготермінового прогнозування видатків бюджету, напрямів удосконалення системи середньотермінового і поточного планування їх обсягу, що сприятиме виконанню стратегічних завдань соціально-культурного розвитку суспільства.

Література:

1. Бюджет-2012: консервативний та збалансований // Урядовий кур'єр. – 2012. – № 8. – 17 січня. – С. 3.
2. Фещенко Л. В. Вдосконалення бюджетного планування і прогнозування / Л. В. Фещенко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – № 34. – С. 154–157.